Porast kreditnog rejtinga Hrvatske

Оригинални чланак

2024-12-03

5 мин. читања

Agencija za dodjelu kreditnog rejtinga Moody's je u svom posljednjem izvješću povećala kreditni rejting Hrvatske za dva stupnja na razinu A3 sa stabilnim izgledom, što je najveća ocjena u povijesti Hrvatske. Ovaj događaj su Vlada i ekonomski stručnjaci odlučili predstaviti kao dobitak za državu, građane i gospodarstvo.

U prethodnom izvješću, Moody's je ocijenio Hrvatsku razinom Baa2, a ovo nije prvi put da je rejting podignut za dva stupnja. Hrvatska je u izvješću iz srpnja 2022. bila na razini Ba1, koja spada u spekulativni rejting. Tako se u manje od tri godine rejting podigao za četiri stupnja na investicijski rejting, točnije razinu A3. Hrvatska je sada po sve tri najveće svjetske agencije za dodjelu kreditnog rejtinga na investicijskoj razini, odnosno na razini A3 ili A-, što je ekvivalentno, ovisno o načinu označavanja pojedine agencije. Osim toga, rejting dolazi sa stabilnim ili pozitivnim izgledima. [1] [2]

Moody's je kao doprinose porastu kreditnog rejtinga naveo snažne institucije i kvalitetno upravljanje. Vlada i premijer Plenković nisu propustili ovu priliku da pohvale sami sebe i reforme koje su provedene u sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO) te uspjehe u realizaciji ulaska u eurozonu i šengenski prostor. Moody's također ističe oštro smanjenje javnog duga i doseljavanje radne snage koje je stabiliziralo tržište rada. Za kraj navodi kako očekuje da će fiskalna snaga ostati visoka u kratkom i srednjem roku te da će se nastaviti gospodarski rast. [3]

Marko Primorac, potpredsjednik Vlade i ministar financija, je nadodao kako je ovo velik napredak, pogotovo kada se usporedi s razdobljem od prije desetak godina. Istaknuo je da se Hrvatska nalazila u jako teškoj financijskoj situaciji, koju su obilježile procedura prekomjernog proračunskog manjka i makroekonomska neravnoteža, a kreditni rejting je bio praktički na neinvesticijskoj razini. [4]

Također je naveo koristi poboljšanog kreditnog rejtinga i rekao da ih se može podijeliti na tri segmenta: koristi za državu, građane i gospodarstvo. Kao koristi za državu je nabrojao povjerenje ulagača, investitora i kreditora koji zbog smanjenog rizika traže manje prinose te posljedično smanjivanje troškova države. Kod gospodarstva ministar je istaknuo poduzeća, koja također imaju koristi od tog povjerenja i novih investicija. I koristi za građane bi trebale biti smanjenje rashoda iz državnog proračuna i moguća ulaganja u razvoj i infrastrukturu. Za kraj zaključuje, u ozbiljnom tonu, da dobar kreditni rejting predstavlja nematerijalno javno dobro.

Da bismo razumjeli što točno donosi rast kreditnog rejtinga i što se skriva iza ovih izjava političara treba se ispitati što točno predstavlja kreditni rejting. Po definiciji, kreditni rejting je ocjena koju određena kreditna agencija da državi, kompaniji ili financijskoj instituciji, a predstavlja njihovu sposobnost da otplate dug. Ocjena se obično dijeli na investicijsku i spekulativnu razinu. Najveće i najcjenjenije kreditne agencije su Moody’s, S&P; i Fitch.

Kad govorimo o kreditnom rejtingu država sve agencije imaju svoje načine ocjenjivanja, ali uglavnom su bazirane na sličnim kriterijima. Ocjenjuju se različiti kriteriji, među kojima su ekonomski, odnosno BDP, inflacija, nezaposlenost, visina javnog duga, fiskalne politike te politička situacija i stabilnost. Investitori prate kreditni rejting kako bi procijenili rizik ulaganja. Viši kreditni rejting predstavlja manji rizik nevraćanja investicije. Tako i zemlje s višim kreditnim rejtingom, zbog manjeg

rizika mogu posuđivati novac po nižim kamatnim stopama i s boljim uvjetima.

Ali kreditni rejting nije samo alat računanja sposobnosti vraćanja duga nego i alat s klasnom pozadinom i s ciljem za postizanje interesa kapitalističkog sistema. U ocjenjivanju kreditnog rejtinga države, jedan od ključnih kriterija je fiskalna stabilnost: fiskalna stabilnost podrazumijeva sposobnost države da održava ravnotežu između prihoda i rashoda. Ona se postiže smanjenjem javnog duga i potrošnje, a time se obično misli na smanjenje financiranja socijalnih usluga poput zdravstva i obrazovanja.

Kreditni rejting i način dodjeljivanja potiče privatizaciju tržišta. Agencije bolje ocjenjuju smanjenje javnog duga i smanjenje državne kontrole javnih usluga. Takve politike stvaraju pritisak na države da privatiziraju te sektore, čime ih prepuštaju na kontrolu tržištu. Osim toga, kreditni rejting potiče smanjenje državnih regulacija i ograničavanje uplitanja države u ekonomiju, uključujući prava radnika i ekološke standarde. Na taj način, pod prijetnjom lošijih uvjeta zaduživanja, potiče se prilagodba interesima bogatih na štetu radnika.

Kreditni rejting također pridonosi održavanju hijerarhije i neravnopravnosti među državama, gdje razvijene države imaju veću moć nego manje razvijene države. Države s višim kreditnim rejtingom imaju mogućnost lakše pristupiti tržištima po dobrim uvjetima i priliku učvrstiti svoju poziciju u međunarodnoj hijerarhiji. Zato su manje razvijene države s nižim kreditnim rejtingom prisiljene posuđivati novac po lošijim uvjetima i postati ekonomski ovisne o stranim investicijama. Takav pristup rezultira rastom bogatstva u razvijenim i pogoršavanju stanja u nerazvijenim zemljama.

Nakon što je zaključeno da je kreditni rejting instrument za održavanje trenutačnog sistema i pozicija u međunarodnim odnosima, također je bitno objasniti klasnu dinamiku i porast kontradikcija unutar zemalja koje pokušavaju podignuti kreditni rejting i pojačati razvoj kapitalizma.

Država koja juri veći kreditni rejting koristi porast kreditnog rejtinga za smanjenje troškova zaduživanja i privlačenje stranih investicija, stvarajući privid dobrog upravljanja i stabilizirajući političku moć. A poduzetnici te države koriste bolje uvjete financiranja da ojačaju svoju poziciju na tržištu. Oni sudjeluju u privatizaciji javnih dobara, koriste deregulaciju za povećanje profitabilnosti i rast vrijednosti svoje imovine. Veza između ove dvije skupine je poprilično očita. Država koristi kreditni rejting za privlačenje kapitala i stvaranje stabilnog poslovnog okruženja, što izravno pogoduje kapitalistima. S druge strane, kapitalisti, jačajući svoje poslovne rezultate, pomažu očuvanju i daljnjem rastu kreditnog rejtinga, čime se zatvara taj simbiotski krug.

I naravno, nastavak razvoja kapitalizma, se događa na štetu radničke klase. Pristup javnim uslugama im je smanjen i ograničen. One usluge koje su i dalje javne rade sa smanjenim financiranjem što uzrokuje pad kvalitete usluge, a one koje su privatizirane se, naravno, fokusiraju na profit, a ne na dobrobit radnika. Provođenje deregulacije se također događa na štetu radnika, odnosno radnici trpe opasnije i nesigurnije uvjete rada te sva ostala smanjenja radničkih prava, poput ograničenja sindikalnog organiziranja, kolektivnih ugovora i ostaloga. Ove promjene povećavaju iskorištavanje radnika i produbljuju klasni sukob.

Sve navedeno se može primijetiti u Hrvatskoj. Kako Hrvatska pokušava podignuti kreditni rejting i smanjiti javni dug tako se događa val privatizacija i pogoršanje kvalitete javnih usluga. Primjeri privatiziranih sektora su telekomunikacije, energetika i komunalne usluge. Usluge mirovinskog sustava su se jako pogoršale. Prosječne mirovine su niske i puno umirovljenika ne može pokriti osnovne životne potrebe, a rast je u trendu da postaju beskućnici. Zdravstveni sustav također je u teškoj situaciji. Duge liste čekanja i loša kvaliteta usluge su svakodnevica, a niske

plaće i manjak osoblja su uvjeti za zdravstvene radnike. Također je primijećena već skoro konstantna emigracija mladih i radno sposobnih ljudi iz Hrvatske. [5] [6] [7] [8]

A Hrvatska nije izolirani primjer, slični procesi se događaju i u većini drugih postsocijalističkih zemalja. Srbija je nedavno podigla kreditni rejting na investicijski odnosno na razinu BBB-. Bugarska i Češka također su tijekom posljednjih godina povećale svoj kreditni rejting. Sve su to zemlje koje su za vrijeme socijalizma sagradile javnu infrastrukturu koja je kasnije privatizirana ili prilagođena liberalnim politikama. [9] [10]

Kao što vidimo, koristi rasta kreditnog rejtinga nisu raspoređene ravnomjerno po klasama, štoviše radnici trpe nastavak razvoja kapitalizma. Čak i poboljšanje infrastrukture koju političari spominju, bilo kao korist za lakši rad kapitalista ili kao populistički potez, su samo kratkotrajna mjera koja ne poboljšava svakodnevne uvjete radnika.

Političari pokušavaju prikazati napredak kapitalizma i kapitalista kao dobro za radnike, ali istina je da su interesi radničke klasu u direktnom sukobu s kapitalistima. Riječi političara neće poboljšati život radnika, jedini način da radnik poboljša svoje uvjete je pridruživanje međunarodnom radničkom pokretu za uspostavljanje socijalizma. Socijalizam je jedini sistem koji stvarno predstavlja interese radnika i koji će konačno iskorijeniti izrabljivanje te se fokusirati na poboljšanje standarda života radnika umjesto na traženje profita.

Izvori :

[1] - Hrvatska po sve tri svjetske agencije dosegnula A razinu kreditnog rejtinga - HRT

[2] - Kreditni rejting Republike Hrvatske

[3] - Plenkovićev posebni savjetnik za ekonomiju: 'Visok kreditni rejting države otvara put smanjenju kamat - Novi list

[4] - Ministar Primorac objasnio zašto je dobar kreditni rejting važan i za građane

[5] - https://repozitorij.fpzg.unizg.hr/islandora/object/fpzg%3A325/datastream/PDF/view

[6] - Siromašno čak 85 posto umirovljenika, sve ih je više među beskućnicima

[7] - Koliko je loše zdravstvo u Hrvatskoj? Dijagnostičke pretrage u prosjeku čekamo 130 dana

[8] - Novi val iseljavanja iz Hrvatske | Iseljavanje Vijesti | Al Jazeera

[9] - RTS :: Ekonomija :: Srbija dobila investicioni kreditni rejting

[10] - Bulgaria Credit Rating

Оригинални чланак